

Verslag van het vogelringstation Oud Valkeveen 2018

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Rapportnummer: 293

Rudy Schippers

www.vwggooi.nl

Jaarverslag Oud Valkeveen 2018

Broedvogels

Aan het langdurige warme en droge weer danken vooral de rietvogels een goed broedseizoen, waarbij een aantal kleine karekieten een tweede legsel konden grootbrengen, wat voor dit gebied uitzonderlijk is. Dit jaar zagen we weer eens veel muggen waar onder andere de zwaluwen zich tegoed aan konden doen maar wat ook gezorgd heeft voor succesvolle legsels van de lokale vogels. Ook zagen we minder groeistrepen dan gebruikelijk. Groeistrepen bij jonge vogels worden vooral veroorzaakt door een gebrek aan eiwitrijk voedsel, de belangrijkste bouwsteen van chitine voor nieuwe veren. Parasieten zoals teken leken minder te zijn dan in voorgaande jaren.

Aan de hand van de broedvlek van de tijdens de CES periode gevangen vrouwtjes kunnen we een goede schatting maken van het aantal broedparen. Voor het jaar 2018 was dit als volgt:

Kleine karekiet minimaal 44 paartjes waarvan tenminste vier met een tweede broedsel;

Zwartkop 6 – 12 waarvan een met een tweede broedsel

Tjiftjaf minimaal 6, mogelijk 10 paar

Tuinfluit 7

Bosrietzanger 4

Rietgors 4 waarvan een met een tweede broedsel, **Heggenmus** 4

Grasmus 4

Merel 3 waarvan twee met een tweede broedsel

Fitis 3

Roodborst 1 -3

Winterkoning tenminste 1

Rietzanger 1

Baardman 1

Zanglijster 1

Staartmees 1

Grote karekiet 1.

De werkelijke aantallen zullen hoger zijn omdat niet alle broedende vrouwtjes in de netten belanden. Voor de beoordeling werden alleen vrouwtjes meegenomen waarvan we aan de hand van de broedvlek weten dat ze ofwel op de eieren zitten of jongen hebben die nog op het nest verblijven. Een beoordeling aan de hand van zingende mannetjes middels het broedvogel monitoring project geeft een ander, veelal aanvullend beeld maar deze BMP tellingen zijn voor dit verslag niet meegenomen.

Geringde jonge vogels

Tijdens de CES, dit jaar van 15 april t/m 5 augustus, zijn de volgende aantallen jonge vogels van een ring voorzien. Hierbij moet aangetekend worden dat dit niet alleen de “eigen” jonge vogels betreft maar ook de rondtrekkende vogels van de achterliggende tuinen en de aangrenzende Gooimeerkust.

532	Kleine karekiet	31	Grasmus	3	Sprinkhaanzanger
162	Zwartkop	25	Winterkoning	3	Cetti's zanger
115	Pimpelmees	19	Roodborst	3	Heggenmus
78	Koolmees	16	Staartmees	2	Nachtegaal
76	Tjiftjaf	9	Zanglijster	2	Matkop
71	Rietzanger	9	Snor	1	Roodborsttapuit
46	Bosrietzanger	8	Grote bonte specht	1	Braamsluiper
38	Fitis	7	Merel	1	Boomklever
37	Rietgors	4	Boomkruiper	1	Koekoek

36 Tuinfluiter

3 Blauwborst

1 Vink

*Aan deze lijst zou ook een jonge grote karekiet kunnen worden toegevoegd die op 7 augustus in de netten belandde.

Jaaroverzicht vangsten

Zoals blijkt uit onderstaande tabel zijn er dit jaar minder soorten gevangen dan gebruikelijk, wat waarschijnlijk ligt aan het beperkte aantal dagen dat er geringd werd tijdens de trek in augustus en september. Toch hebben we een nieuwe baansoort in de vorm van een jonge **koekoek** waarvan de bedelroep gehoord werd vanuit de keet waar geringd wordt. Op enkele meters van de keet werd hij aangetroffen in het nest van een kleine karekiet waardoor wij hem van een ring konden voorzien.

Foto Hans de Vos Burchart

Afgezien van de waterrietzanger zijn er dit jaar maar weinig spectaculaire soorten gevangen. De **waterrietzanger** van 12 augustus was overigens vooral interessant omdat het een vrouwtje betrof waarvan we aan de hand van de broedvlek konden opmaken dat ze dit jaar een nest met jonge vogels heeft gehad. De meeste vangsten van waterrietzangers betreffen jonge vogels en net zoals bij de verwante kleine karekiet en rietzangers worden maar weinig adulte vogels gevangen.

Foto Rudy Schippers

In voorgaande jaren werden **ijsvogels** met enige regelmaat gevangen en ook konden we vaststellen dat zij op het ringstation gebroed hebben. Dit jaar hebben we echter maar een enkele ijsvogel van een ring kunnen voorzien en ook is hij dit jaar nauwelijks bij Oud Valkeveen waargenomen.

Foto Rudy Schippers

Met de stevige noordenwind van 28 oktober vingen we op die dag 26 **winterkoningen**, een nieuw record.

Foto Marga van Leeuwen

De 15 **Cetti's zangers** die we dit jaar van een ring konden voorzien vormden een nieuw jaarrecord. Hoewel we tijdens de CES een drietal jonge vogels konden ringen hebben we ze in de broedtijd niet horen zingen en hebben we ook geen volwassen vogels in de netten gehad. Waarschijnlijk zijn deze cetti's zangers afkomstig van andere lokaties aan de Gooimeerkust of van Flevoland waar dit een algemene soort aan het worden is.

Foto Rudy Schippers

Vangsten van de afgelopen vijf jaar:

Soort	2014	2015	2016	2017	2018	Totaal
1 Knobbelzwaan	0	1	0	0	2	3
2 Roerdomp	0	0	1	0	0	1
3 Sperwer	0	0	2	0	0	2
4 Waterral	2	0	0	3	0	5
5 Porseleinhoen	0	0	0	1	0	1
6 Waterhoen	0	0	0	1	0	1
7 Bokje	0	0	0	1	0	1
8 Watersnip	0	1	0	0	0	1
9 Oeverloper	0	0	0	11	3	14
10 Koekoek	0	0	0	0	1	1
11 IJsvogel	4	10	8	12	1	35
12 Draaihals	0	1	2	1	0	4
13 Kleine bonte specht	0	3	2	1	0	6
14 Grote bonte specht	10	23	13	24	16	86
15 Gaai	1	2	1	0	2	6
16 Zwarte mees	1	20	0	1	0	22
17 Kuifmees	0	1	1	1	0	3
18 Glanskop	1	9	2	1	2	15
19 Matkop	14	1	1	0	2	18
20 Pimpelmees	491	594	163	405	347	2000
21 Koolmees	132	247	80	105	255	819
22 Buidelmees	1	0	0	0	0	1
23 Baardman	81	31	93	110	31	346
24 Oeverzwaluw	25	52	16	3	22	118

25	Boerenzwaluw	1344	842	399	145	1140	3870
26	Boerenzwaluw x Huiszwaluw	1	1	0	0	0	2
27	Huiszwaluw	4	0	0	1	0	5
28	Cetti's zanger	1	1	0	14	15	31
29	Staartmees	29	39	21	18	38	145
30	Fitis	36	58	63	68	75	300
31	Tjiftjaf	416	328	392	274	216	1626
32	Siberische tjiftjaf	1	0	0	1	0	2
33	Bladkoning	2	0	3	1	0	6
34	Grote Karekiet	0	1	4	0	2	7
35	Waterrietzanger	0	0	0	1	1	2
36	Rietzanger	108	116	325	482	203	1234
37	Kleine karekiet	1630	1570	2022	2171	1868	9261
38	Bosrietzanger	76	60	91	70	112	409
39	Spotvogel	0	2	1	1	0	4
40	Sprinkhaanzanger	11	13	31	54	33	142
41	Snor	6	7	11	37	18	79
42	Zwartkop	520	556	437	538	591	2642
43	Tuinfluit	81	122	100	157	131	591
44	Sperwergrasmus	0	0	1	0	0	1
45	Braamsluiper	5	3	2	5	4	19
46	Grasmus	34	36	62	77	72	281
47	Vuurgoudhaan	19	29	59	14	31	152
48	Goudhaan	16	85	76	1	52	230
49	Winterkoning	146	176	159	70	129	680
50	Boomklever	1	1	1	5	3	11
51	Boomkruiper	19	46	9	24	11	109
52	Spreeuw	178	62	49	110	36	435
53	Beflijster	0	4	0	0	0	4
54	Merel	89	86	51	70	69	365
55	Kramsvogel	0	1	0	0	0	1
56	Koperwiek	0	4	0	2	1	7
57	Zanglijster	53	41	62	42	44	242
58	Grauwe vliegenvanger	1	1	0	0	0	2
59	Roodborst	270	251	373	191	212	1297
60	Blauwborst	13	14	17	40	13	97
61	Nachtegaal	8	6	12	9	7	42
62	Bonte vliegenvanger	1	1	1	1	0	4
63	Gekraagde roodstaart	0	5	10	16	5	36
64	Paapje	1	0	0	5	2	8
65	Roodborsttapuit	8	2	5	21	4	40
66	Huismus	1	0	1	0	0	2
67	Ringmus	0	1	2	0	1	4
68	Heggenmus	61	95	117	87	70	430
69	Witte kwikstaart	3	2	0	0	0	5
70	Boompieper	0	0	0	3	0	3

71	Vink	8	19	4	0	5	36
72	Keep	0	1	3	0	0	4
73	Appelvink	3	0	2	0	0	5
74	Goudvink	13	5	5	9	3	35
75	Groenling	6	8	2	6	2	24
76	Grote barsijs	0	0	0	0	2	2
77	Kleine barsijs	1	0	0	0	0	1
78	Putter	1	1	0	1	3	6
79	Sijs	0	1	1	0	0	2
80	Ortolaan	0	0	0	1	0	1
81	Rietgors	93	92	70	87	174	516
	Totaal	6081	5791	5441	5611	6082	29006
	Jaarsoorten*	55	60	55	58	51	

In vergelijking met de voorafgaande periode, toen we nog bij Oud Naarden ringden, liggen de aantallen ongeveer 20% lager. De belangrijkste reden daarvoor is het grotere gebied bij Oud Naarden waar naast de riet en struweel zones ook een variatie aan bospercelen was. Jaarlijks konden we toen tussen de 53 en 63 soorten van een ring voorzien. In totaal hebben we tussen 2009 en 2018 bij Oud Valkeveen en Oud Naarden 95 soorten vogels gevangen.

Vangsten van meer dan 40 vogels per uur

Het ringstation bestaat uit een rietzone van ongeveer 350 meter langs het Gooimeer met achterliggend struweel van gemiddeld zo'n 100 m breed. Voor zo'n relatief klein gebied staan de meeste bezoekers verbaasd over de aantallen vogels die vooral tijdens het naseizoen in de netten belanden. In de periode tussen begin juli en eind oktober zijn dat gemiddeld iets meer dan 40 vogels per uur. Op 5 augustus werden zelfs 363 vogels binnen 6 uur gevangen waarbij de 96 zwaluwen van de avond daarvoor niet zijn meegeteld. Hierbij moet wel aangetekend worden dat deze vangsten mede afhankelijk zijn van zowel de netopstellingen als de beschikbare mensen. Deze vangsten liggen hoger dan bij de meeste andere Nederlandse ringstations en dit demonstreert nogmaals het belang van ons ringstation.

Usutu virus

Nadat het eerste geval van usutu virus in het Gooi op 8 mei 2016 vastgesteld werd bij een grasmus, die bij Oud Valkeveen bemonsterd was, zijn er vele slachtoffers gevallen. Vooral merels hadden van dit door muggen verspreide virus te lijden. Net als elders in het Gooi zagen we vooral in de zomermaanden nog maar weinig merels. Dit virus gedijt vooral onder warme en droge omstandigheden en daar hadden we in 2018 geen gebrek aan. Inmiddels lijkt de merelpopulatie te zijn aangevuld met wintergasten uit het noorden en oosten van Europa. Uit de lijst met vangsten zoals hierboven lijken de aantallen merels normaal te zijn hoewel in 2018 een groot deel daarvan in oktober en november genoteerd zijn. Van diverse merels die dit jaar bij Oud Valkeveen bemonsterd waren, kregen we van het Erasmus Medisch Centrum te horen dat het usutu virus was aangetroffen. Volgens het Erasmus komt het usutu virus voornamelijk voor bij merels en zanglijsters maar is ook al aangetroffen in een knobbelzwaan, wilde eend, smient, huismus en zwartkop.

Terugmeldingen

Zoals bovenvermeld zijn er in dit jaar 6082 vogels in de netten beland waarvan 5261 voor het eerst geringd konden worden. De meeste van de 821 terugvangsten zijn vogels die eerder in het jaar gevangen zijn, Dit betreft vooral jonge vogels en in mindere mate vogels die in het voorjaar teruggekeerd zijn uit hun overwinteringsgebied. Vooral uit België en iets minder uit Frankrijk werden tientallen terugmeldingen gedaan van vooral de kleine karekiet en rietzangers die eerder bij Oud Valkeveen geringd werden. Een uitzonderlijk geval betreft een in 2017 als jonge vogel geringde rietzanger die in 2018 uit Engeland werd terug gemeld. Ook uit Tsjechië kwam bericht van een terug

gevangen kleine karekiet die het jaar daarvoor bij ons was geringd zoals elders in deze Korhaan beschreven.

Soms worden ook oudere vogels terug gemeld zoals een kleine karekiet die in 2009 door Dick Jonkers bij Oud Naarden geringd was en in 2018 in België werd terug gevangen. Afgezien van vogels die op ringstations worden gevangen krijgen we ook meldingen van vogels die dood zijn aangetroffen zoals een bij Oud Valkeveen geringde tuinfluiter die in Bussum tegen de ramen gevlogen was. Dit jaar kregen we naast in Nederland of België geringde vogels ook vogels in de netten met ringen uit Engeland, Zweden en Noorwegen en voor het eerst ook uit Denemarken en Tsjechië.

Onderzoek naar de trekroutes van de kleine karekiet en bosrietzanger met gebruik van geolocators

Een hoogtepunt dit jaar was het aanbrengen van kleine sensors. Aan de hand van een analyse van de gemeten daglicht waardes is het mogelijk om bij benadering te weten waar een vogel zich bevindt. Een serie van zulke berekeningen geeft daarmee de trekroutes en pleisterplaatsen van zo'n vogel aan. Dit is echter pas mogelijk wanneer de betreffende vogel het volgende seizoen weer terug gevangen is. We wachten daarom met spanning af wat het komend voorjaar aan verrassingen te bieden heeft. Een uitgebreid rapport hierover is te vinden in de laatste Korhaan van november 2018.

Tot slot

Voor vragen over het bovenstaande of een verzoek om een keer op bezoek te kunnen komen bij het ringstation kunt u een mailtje sturen aan vrs.hetgooi@gmail.com

Met dank aan Staatsbosbeheer die ons middels een onderzoeksvergunning in staat heeft gesteld dit werk te verrichten.